

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 25 ΜΑΙΟΥ 2015- ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

A1. Μετάφραση:

Έτσι λοιπόν εφοδιασμένοι οι άνθρωποι στην αρχή κατοικούσαν διασκορπισμένοι, πόλεις όμως δεν υπήρχαν· καταστρέφονταν λοιπόν από τα θηρία, επειδή ήταν από κάθε άποψη και σε κάθε περίπτωση πιο ανίσχυροι απ' αυτά, και οι τεχνικές γνώσεις ήταν ένας καλός βοηθός τους για την τροφή τους αλλά ανεπαρκής για τον πόλεμο με τα θηρία – γιατί δεν είχαν ακόμη πολιτική τέχνη και επιστήμη της οποίας μέρος είναι η πολεμική – επιδίωκαν λοιπόν να συναθροίζονται και να εξασφαλίζουν τη σωτηρία τους χτίζοντας πόλεις· κάθε φορά λοιπόν που συναθροίζονταν αδικούσαν ο ένας τον άλλον επειδή δεν είχαν την πολιτική τέχνη ώστε πάλι σκορπίζοντας καταστρέφονταν.

Ο Δίας λοιπόν επειδή φοβήθηκε για το γένος μας μήπως χαθεί ολότελα στέλνει τον Ερμή που έφερνε στους ανθρώπους τον αλληλοσεβασμό και τη δικαιοσύνη για να υπάρχουν τάξη και στενές σχέσεις των πόλεων που να τις κρατάνε ενωμένες με φιλία.

B.1. Η απάντηση αντλείται από τα Ερμηνευτικά σχόλια του σχολικού βιβλίου, σελ. 82: "θείας ... μοίρας: η φωτιά ... εμφάνιση της θρησκείας".

B.2. Σύμφωνα με τον Πρωταγόρα, αρχικά οι άνθρωποι κατοικούσαν διασκορπισμένοι, γεγονός που καθιστούσε αδύνατη τη δημιουργία πόλεων, καθώς αυτή απαιτεί τη συγκέντρωση πολλών ατόμων μόνιμα σε ένα μέρος. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα ότι εκτίθεντο στα θηρία και αφανίζονταν από αυτά, διότι οι τεχνικές τους γνώσεις ήταν μεν επαρκείς για την κάλυψη των βιοτικών τους αναγκών, ανεπαρκείς όμως για την προστασία από τα άγρια θηρία. Η ανάγκη, λοιπόν, προστασίας και αποσόβησης του φυσικού κινδύνου οδήγησε τους ανθρώπους στην κοινωνική συμβίωση. Επομένως, ο Πρωταγόρας δέχεται πως για να δημιουργηθεί η πολιτική κοινότητα υπάρχει κάποια συμφωνία, γίνεται "νόμω". Ωστόσο, η συμβατική συμβίωση σε κοινωνίες μόνο με σκοπό την αντιμετώπιση των θηρίων δεν μπορούσε να έχει διάρκεια. Εφόσον οι άνθρωποι δεν κατείχαν της τέχνης της πολιτικής οργάνωσης, επικρατούσαν αυθαιρεσίες και αδικίες. Αποτέλεσμα της κοινωνικής δυσαρμονίας ήταν η κατάλυση αυτής της πρώτης συμβίωσης και η επαναφορά στην προηγούμενη κατάσταση, με τελική συνέπεια πάλι τον αφανισμό από τα θηρία.

Μπροστά στη δημιουργηθείσα αυτή κατάσταση ο Δίας, φοβούμενος μήπως

εκλείπει το ανθρώπινο γένος, μεριμνά για τη διάσωσή τους. Πιο συγκεκριμένα, στέλνει μέσω του Ερμή την αιδώ και τη δίκη στους ανθρώπους με αυστηρή εντολή να διανεμηθούν σε όλους ανεξαιρέτως. Η αιδώς και η δίκη, δηλαδή η ηθική συνείδηση και το συναίσθημα της δικαιοσύνης, θα λειτουργήσουν συνεκτικά, ενώνοντας τους ανθρώπους, δημιουργώντας δεσμούς και καθιστώντας συνακόλουθα εφικτή την αρμονική τους συνύπαρξη.

B.3. Σύμφωνα με τον Δία, όσοι δεν έχουν συνείδηση των αξιών της αιδούς και της δίκης αποτελούν νοσηρά στοιχεία της πόλης που έχει δικαίωμα να τους τιμωρήσει, αφού πρώτα θα έχει χρησιμοποιήσει όλα τα μέσα για να τους αλλάξει. Ο Δίας υποστηρίζει την άποψη ότι δεν θα μπορούσαν να υπάρξουν πόλεις, αν λίγοι έχουν μερίδιο σε αυτές, όπως ακριβώς συμβαίνει σε άλλες τέχνες. Γι' αυτό τον λόγο θέσπισε ένα νόμο εκ μέρους του, να θανατώνουν δηλαδή σαν αρρώστια της πόλης αυτόν που δεν μπορεί να μετέχει στον σεβασμό και τη δικαιοσύνη. Το μεταφρασμένο απόσπασμα λειτουργεί συμπληρωματικά σχετικά με τη σημασία της αρετής στη ζωή των ανθρώπων. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει, η αρετή διδάσκεται τόσο στον ιδιωτικό όσο στον δημόσιο βίο. Παράλληλα, τονίζει ότι δεν διδάσκεται με ιδιαίτερη επιμέλεια η καλλιέργεια της αρετής, η άγνοια της οποίας επιφέρει την εξορία και τη δήμευση της περιουσίας εκτός του θανάτου ως τιμωρίας.

B.4. α. Σωστό - β. Λάθος - γ. Λάθος - δ. Σωστό - ε. Λάθος

B.5. λοχαγός : άγοντα
ἀγαλλίασις : ἀγάλματα
θρέψις : τροφήν
βαθμῖς : βωμούς
ἄφιξις : ἰκανή
ὄχυρός : μετέσχε
διάδημα : ὑποδέσεις
νεογνός : γένοιντο
ὀλέθριος : ἀπώλλυντο
δεισιδαίμων : δείσας

Γ.1. Τέτοια, λοιπόν, υπήρξαν τα ναυτικά των Ελλήνων και τα παλιά και τα νεώτερα. Οπωσδήποτε όσοι έστρεψαν την προσοχή και δραστηριότητά τους σ' αυτά, απέκτησαν σημαντική δύναμη όχι μόνο μέσω της αύξησης των εισοδημάτων αυτών, αλλά και μέσω της επέκτασης την κυριαρχίας τους επί των άλλων. Διότι πλέοντας εναντίον των νησιών, όσων ιδίως δεν είχαν επαρκή χώρα, άρχισαν να τα υποτάσσουν. Στην ξηρά, όμως κανείς πόλεμος δεν έγινε,

τέτοιος τουλάχιστον απ' τον οποίο να προέλθει σημαντική αύξηση δύναμης, αλλά όλοι όσοι τυχόν έγιναν ήταν πόλεμοι μεταξύ γειτόνων, ενώ οι Έλληνες δεν επιχειρούσαν εκστρατείες σε ξένες και μακρινές χώρες για να κατακτήσουν άλλους. Διότι ούτε με τα ισχυρότερα κράτη τάσσονταν ως υπήκοοι, ούτε ενώθηκαν με τη θέλησή τους ως ίσοι προς κοινή εκστρατεία.

Γ.2. ἦν : ἔσται ἐλαχίστην :
ἐλάττωσι(ν) προσσχόντες :
πρόσσχωμεν ἐπιπλέοντες :
ἐπιπλεῖτε κατεστρέφοντο :
κατεστράφθω μάλιστα : μάλα
διαρκῆ : διαρκές
ἐκδήμους : ἐκδήμοις
οὐδεῖς : οὐδεμιᾶς
ἐξῆσαν : ἐξελθεῖν

Γ.3.α τά ναυτικά : υποκείμενο στο ρήμα ἦν (αττική σύνταξη)
αὐτοῖς : αντικείμενο στη μετοχή προσσχόντες
ἄλλων : γενική αντικειμενική στο ἀρχῆ
ἐπί καταστροφῆ : επιρρηματικός, εμπρόθετος προσδιορισμός του σκοπού
στο οὐκ ἐξῆσαν
υπήκοοι : επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου στο ξυνειστήκεσαν
(αναφέρεται στο υποκείμενο)

Γ.3.β. Ἄπαντες γινώσκουσι ἰσχύν δέ **περιποιησαμένους** ὅμως οὐκ ἐλαχίστην **τούς προσσχόντας** αὐτοῖς (ἐκεῖνοις).
Ἄπαντες γινώσκουσι **ὅτι** ἰσχύν δέ **περιποίησαντο** ὅμως οὐκ ἐλαχίστην **οἱ προσσχόντες** αὐτοῖς (ἐκεῖνοις).
Ἄπαντες γινώσκουσι ἰσχύν δέ **περιποίησασθαι** ὅμως οὐκ ἐλαχίστην **τούς προσσχόντας** αὐτοῖς (ἐκεῖνοις).